

Lönegaranti för arbetstagare och sjömän

Om en arbetsgivare försätts i konkurs eller annars blir insolvent, tryggar lönegaranti betalningen av sådana fordringar som grundar sig på arbetstagarens anställningsförhållande. Alla sådana fordringar som arbetsgivaren är skyldig att betala till sina arbetstagare kan betalas enligt lönegaranti. Lönegarantin baserar sig på lönegarantilagen (866/1998) och lönegarantiförordningen (868/1998) samt i fråga om sjömän på lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) och statsrådets förordning om lönegaranti för sjömän (1295/2000).

Förutsättningarna för att få lönegaranti

Anställningsförhållande

Betalning enligt lönegarantin erläggs enbart till arbetstagare i anställningsförhållande. Ett anställningsförhållande föreligger när arbetstagaren utför arbete för arbetsgivarens räkning under dennes ledning och övervakning mot lön eller annat vederlag. Lönegarantin omfattar sålunda inte en verkställande direktör i ett aktiebolag, en ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag, en bolagsman i ett öppet bolag eller en enskild näringsidkare. Även andra personer som utövar bestämmanderätt i företag kan komma att uteslutas från lönegarantin.

Arbetsgivarens insolvens

Ett villkor för att betalning enligt lönegarantin skall erhållas är att arbetsgivaren är insolvent. En sådan situation föreligger bl.a. om

- arbetsgivaren har försatts i konkurs
- arbetsgivaren är oförmögen att betala sådana skulder som är föremål för utsökning
- arbetsgivaren har försummat att redovisa förskottsinnehållningar eller betala arbetsgivarprestationer
- arbetsgivarens insolvens i övrigt klart kan konstateras av lönegarantimyndigheten.

Den som ansöker om lönegaranti behöver inte förete någon utredning över arbetsgivarens insolvens utan lönegarantimyndigheten undersöker denna omständighet.

Tidsgräns för ansökan

Ansökan om att en fordran skall betalas enligt lönegarantin skall göras inom tre (3) månader efter förfallodagen.

Forringar som grundar sig på ett anställningsförhållande förfaller i regel enligt lönebetalningsperioden och slutlikviden när anställningsförhållandet upphör. I fråga om skadestånd som baserar sig på lag eller avtal och som saknar särskild förfallodag, skall ansökan om utbetalning av skadeståndet enligt lönegarantin göras inom tre månader efter att ärendet avgjorts genom en lagakraftvunnen dom eller avtal ingåtts med iakttagande av etablerad arbetsmarknadspraxis. Om fristen för ansökan inte iakttas kan fordran inte betalas enligt lönegarantin.

För en ansökan om lönegaranti för sjömän föreskrivs ingen frist. När sjöpanträtt enligt sjölagen (674/1994) gäller, skall dock betalning för fordran sökas genom lönegaranti. Därför måste sjömän i regel ansöka om betalning enligt lönegarantin inom ett år från det att fordran uppkommit.

Klar och ostridig fordran

Endast en klar och ostridig fordran kan betalas enligt lönegarantin. Om arbetsgivaren bestrider en fordran beträffande vilken en ansökan om betalning enligt lönegarantin gjorts och det inte med hjälp av lönegarantiförfarandet är möjligt att utreda om fordran är laglig, kan fordran inte betalas enligt lönegarantin förrän dess belopp och grund har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom.

Fordringar som kan betalas enligt lönegarantin

Enligt lönegarantin kan följande fordringar betalas:

- egentlig lön (månads-, tim-, ackords- eller provisionslön)
- semesterlön och -ersättning
- semesterpremie och semesterpenning
- ersättning för förkortad arbetstid (pekkasdagar)
- lön för uppsägningstid
- lön för väntetid
- ersättning för arbetsredskap och resor
- dagtraktamenten
- skadestånd som baserar sig på ett anställningsförhållande
- fordran i arbetstidsbank

Begränsningar av lönegarantin

Det maximala beloppet av de fordringar som betalas enligt lönegarantin är 15 200 euro på basis av arbete som har utförts för en och samma arbetsgivare. Beträffande lönegarantin för sjömän föreskrivs inte något maximibelopp, med undantag för skadeståndsfordran.

Beträffande fordringar i arbetstidsbank finns ett maximibelopp i lönegarantin. Maximibeloppet är ett belopp som motsvarar sex månaders lön för arbete som arbetstagaren har utfört för en och samma arbetsgivare. Detta gäller även sjömän.

Som lön för väntetid har en arbetstagare rätt att få högst det belopp som betalas enligt lönegarantin för andra sådana fordringar som grundar sig på anställningsförhållandet. Denna begränsning gäller även sjömän

En arbetstagares rätt till betalning enligt lönegarantin har begränsats även genom bestämmelser som syftar till att förhindra missbruk.

Lönegarantiansökan och behandling av ansökan

Den som ansöker om betalning enligt lönegarantin kan vara en arbetstagare, en arbetstagarorganisation på vilken arbetstagaren har överfört sin fordran för indrivning eller konkursboet när arbetsgivaren är försatt i konkurs

Ansökan om betalning enligt lönegarantin görs på en blankett som fås hos TE-byråerna eller på internetadressen www.suomi.fi/asiointi. För att fordringar skall kunna klarläggas är det bra att komplettera ansökan om betalning enligt lönegarantin med kopior av ett eventuellt skriftligt arbetsavtal, arbetsintyg och lönekvitton. TE-byråerna och närings-, trafik- och miljöcentralerna (ELY-centralerna) tar emot lönegarantiansökningar samt ger råd i frågor som anknyter till lönegarantin. Lönegarantiansökan som gäller arbete som utförts utomlands kan i utlandet också inlämnas till Finlands beskickningar.

ELY-centralen på arbetsgivarens hemort behandlar ansökan och fattar beslut i lönegarantiärendet. Lönegarantiärenden som gäller sjömän handläggs hos ELY-centralen i Nyland.

ELY-centralen sänder ansökan om betalning enligt lönegarantin till arbetsgivaren/arbetsgivarens konkursbo för kännedom samt bereder tillfälle att ge ett utlåtande på grund av ansökan. Samtidigt skaffas upplysningar om arbetsgivarens insolvens också från utsökningsmyndigheterna, skattemyndigheterna och Suomen Asiakastieto Oy:s kreditupplysningsregister.

Betalning enligt lönegarantin

Betalning enligt lönegarantin förs in på arbetstagarens bankkonto inom en vecka efter att beslutet fattats. Betalning enligt lönegarantin kan också inbetalas på banken under den adress som arbetstagaren uppgivit. På de fordringar som betalas enligt lönegarantin verkställs förskottsinnehållning som upp till 5 000 euro är 30 procent och på den överstigande delen 50 procent. Därtill avdras arbetstagarens pensionsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgift från fordringar som betalas enligt lönegarantin. Lönegarantimyndigheten uppger de erlagda prestationerna för skattemyndigheterna med undantag för sådan betalning enligt lönegarantin som sker genom ett konkursbo.

Arbetsgivarens återbetalningsskyldighet

Staten skall av arbetsgivaren eller dennes konkursbo återkräva en fordran som betalas enligt lönegarantin jämte ränta. Ett lönegarantibeslut kan i fråga om arbetsgivaren verkställas omedelbart. Fordran drivs in genom utsökning eller bevakning i arbetsgivarens konkurs.

Sökande av ändring i ett lönegarantibeslut

Arbetstagare kan söka ändring hos besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden och försäkringsdomstolen

En arbetstagare kan anföra besvär över ett lönegarantibeslut hos besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden och vidare över dess beslut hos försäkringsdomstolen bl.a. då

- ansökan har avslagits på grund av att den lämnats in för sent
- ansökan har avslagits på grund av att arbetsgivaren inte har konstaterats vara insolvent
- ansökan har avslagits på grund av att fordringarna inte grundar sig på ett anställningsförhållande
- ansökan har avslagits på grund av misstankar om missbruk av lönegarantin

Arbetstagarans talan vid underrätt

Om en fordran i fråga om vilken ansökts om betalning enligt lönegarantin har ogillats på grund av att arbetsgivaren har gjort fordran stridig, skall arbetstagaren för att bevara sin rätt till betalning enligt lönegarantin väcka talan mot arbetsgivaren vid tingsrätten. Om fordran har ogillats därför att lönegarantimyndigheten inte har kunnat utreda dess grund och belopp men arbetsgivaren inte har gjort fordran stridig, skall arbetstagaren väcka talan mot staten vid tingsrätten. Om arbetsgivaren är försatt i konkurs kan talan inte väckas, utan arbetstagaren måste bevaka sin fordran i konkursen. Efter rättegången skall arbetstagaren uppgöra en ny lönegarantiansökan inom tre månader efter att domen vunnit laga kraft. Lönegaranti för sjömän skall sökas med en ny ansökan inom sex månader efter att domen, eller vid tvångsauktion av fartyget utmätningssmannens avgörande, vunnit laga kraft.

Arbetsgivarens återvinningstalan

En arbetsgivare som förklarats betalningsskyldig kan söka ändring i lönegarantibeslutet genom att väcka en återvinningstalan mot staten. Om arbetsgivaren är försatt i konkurs kan tvister som gäller betalningsskyldigheten avgöras vid konkursförfarandet.

Finansieringen

Arbetslöshetsförsäkringsfonden skall årligen i efterskott till staten betala skillnaden mellan de belopp som har betalats till arbetstagarna enligt lönegarantin och de hos arbetsgivarna uppburna kapitalbeloppen. De medel som behövs för detta samlas in av arbetsgivarna i form av arbetslöshetsförsäkringsavgifter.

www.mol.fi/svenska

www.ely-centralen.fi

www.suomi.fi/svenska